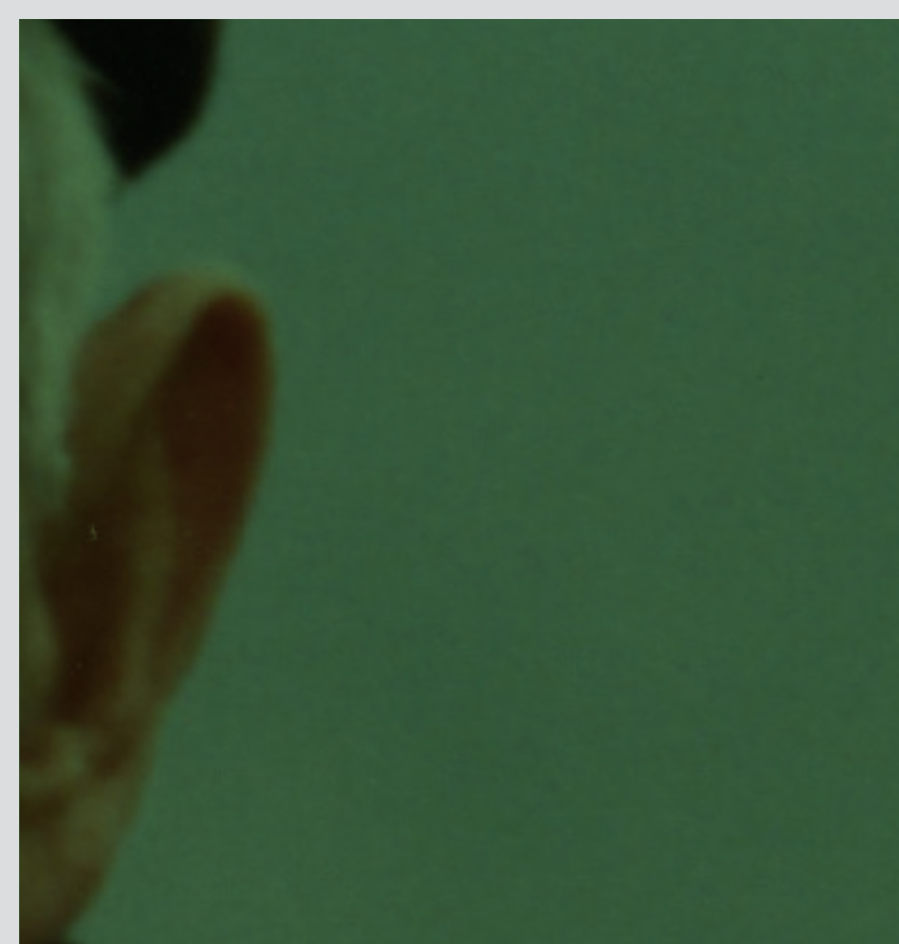
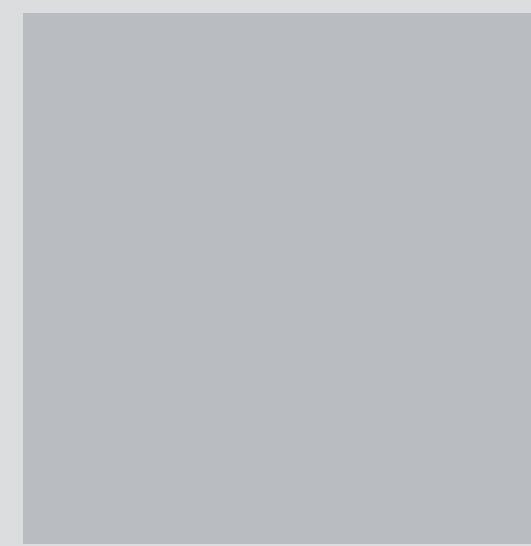
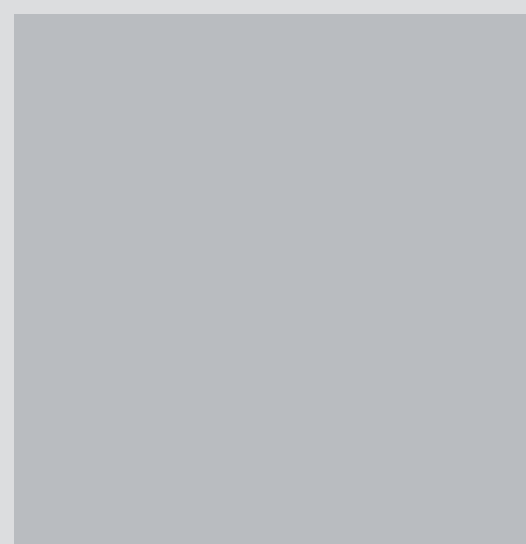
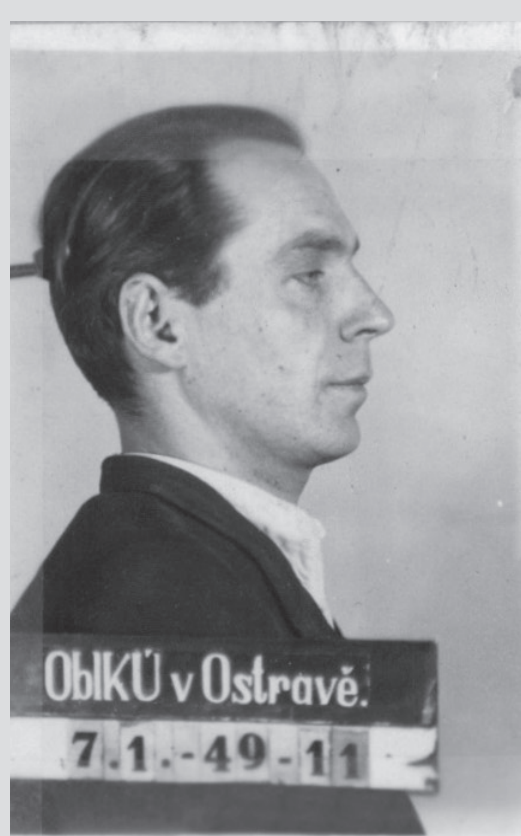

Wacław Felczak

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

IM. WACŁAWA FELCZAKA

INSTYTUT
WSPÓŁPRACY
PÓLSKO-
WĘGIERSKIEJ

Emisariusz Wolnej Polski

Waław Felczak – wybitny historyk, znawca dziejów Europy Środkowej, w czasie II wojny światowej współorganizator cywilnej łączności między okupowanym Krajem a władzami na uchodźstwie przez Węgry. W 1945 r. ostatni emisariusz Polskiego Państwa Podziemnego do Londynu, odbywał misje kurierskie do 1948 r. Po zwolnieniu z komunistycznego więzienia podjął pracę na Uniwersytecie Jagiellońskim, był znakomitym wykładowcą i wychowawcą młodzieży. W latach osiemdziesiątych inspirował opozycję węgierską. Jego życie i działalność pozostają symbolem przyjaźni polsko-węgierskiej.

← Waław Felczak, 1957 r.
AN PAN i PAU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Lata młodości

Urodzony 29 maja 1916 r. w Golbicach koło Łęczycy Waław Felczak pochodził z zamożnej rodziny chłopskiej, ale jego matka wywodziła się ze zubożałej szlachty, represjonowanej za udział w powstaniach narodowych. Rodzinę, w której było ośmioro dzieci, cechowało zaangażowanie społeczne i patriotyczne.

↓ Waław Felczak jako harcerz
108 Drużyny ZHP w Płocku
📷 AN PAN i PAU

↑ Waław Felczak (siódmy od lewej) na wycieczce klasowej płockiego Prywatnego Gimnazjum Męskiego im. św. Stanisława Kostki, Zamek Czartoryskich w Gołuchowie
📷 AN PAN i PAU

↓ Waław Felczak (z lewej) z bratem Zygmuntem, znanym działaczem Stronnictwa Pracy, Bydgoszcz, sierpień 1939 r. (?)
📷 AN PAN i PAU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Przyjaciel Węgier

Podczas studiów historycznych na Uniwersytecie Poznańskim podjął naukę języka węgierskiego, zainteresował się relacjami polsko-węgierskimi i to zdeterminowało całe jego życie. Był współzałożycielem Akademickiego Koła Przyjaciół Węgier, brał udział w Uniwersytecie Letnim w Debreczynie, a po skończeniu studiów w 1938 r. wyjechał na stypendium doktoranckie do Budapesztu. Latem 1939 r. wrócił na wakacje do domu.

↓ Wacław Felczak, Radósétány, 10 IV 1939 r.
📷 AN PAN i PAU

↑ Wacław Felczak (piąty od prawej) wśród członków Akademickiego Chóru Węgierskiego z Segedyna, Park Wilsona w Poznaniu, maj 1938 r.
📷 AN PAN i PAU

↓ W Instytucie Polskim w Budapeszcie, 1939 r.
Od lewej: dyrektor Instytutu Zbigniew Załęski, lektor języka polskiego na Uniwersytecie w Debreczynie Władysław Szabliński i Wacław Felczak
📷 AN PAN i PAU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

W Placówce „W”

↑ Od lewej siedzą organizatorzy Placówki „W”: Waław Felczak, Edmund Fietowicz (kierownik), Paweł Janczukowicz (szef organizacyjny), stoją Mária Traviczky i Wanda Modlibowska (emisariuszka rządu), jesień 1940 r.

📷 AN PAN i PAU

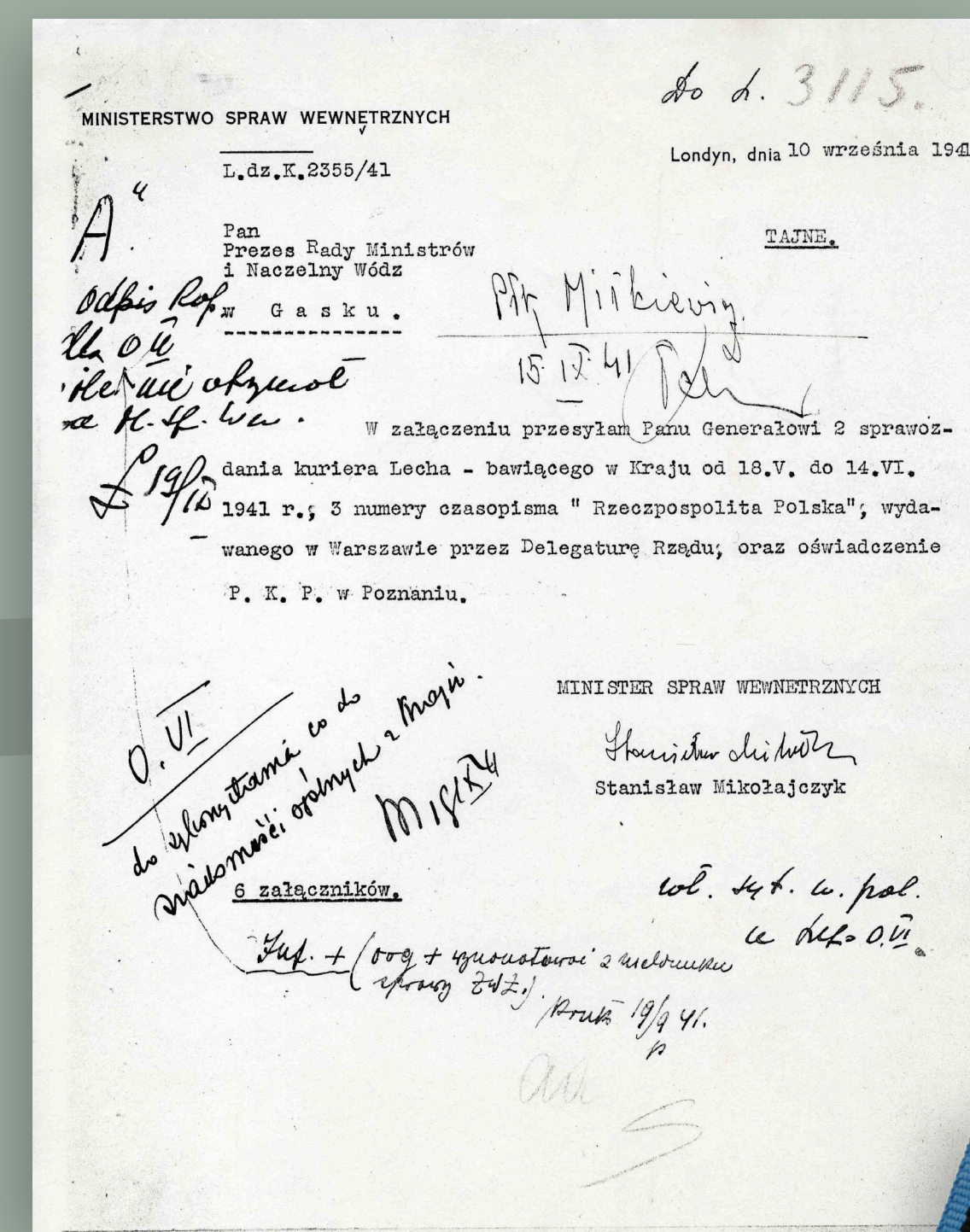
↓ „Lech” był w Placówce „W” szyfrantem, kierownikiem kurierów, okresami faktycznie nią kierował, sam też był kurierem. Z emisariuszem Tadeuszem Chciukiem „Markiem Celtem” (z lewej) nawiązał dożgonną przyjaźń, lato 1942 r.

📷 AN PAN i PAU

Po wybuchu II wojny światowej Golbice zostały wcielone do III Rzeszy, a rodzina wysiedlona. Waław wraz z bratem Zygmuntem wiosną 1940 r. uciekł do Warszawy i został wysłany na Węgry do tworzenia cywilnej placówki łączności między władzami RP na uchodźstwie a tworzącymi się strukturami Polskiego Państwa Podziemnego. Placówka „W” w Budapeszcie była do marca 1944 r. najważniejszym ogniwem konspiracyjnej łączności politycznej, przez którą przesyłano sprawozdania o sytuacji pod okupacją, korespondencję, fundusze, wytyczne dla Kraju.

↓ Pismo przewodnie do sprawozdań Waława Felczaka „Lecha” o sytuacji w okupowanej Polsce, 10 IX 1941 r. Studium Polski Podziemnej w Londynie
📷 Kopia w zbiorach Wojciecha Frazika

→ 📷 Piotr Życieński.
Zbiory Tomasza Sikorskiego

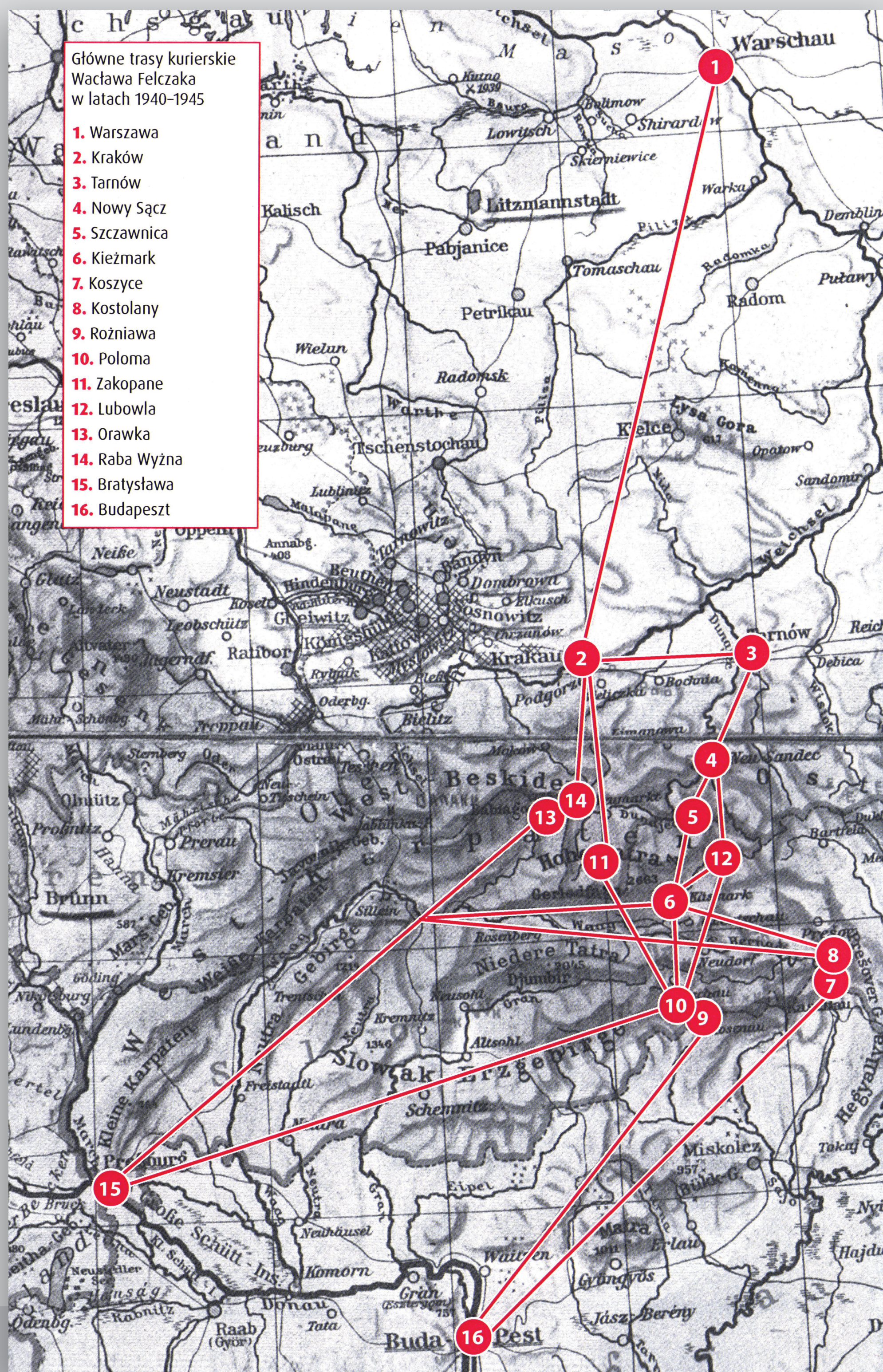

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Korespondent Delegata Rządu

Po okupacji Węgier przez Niemcy 19 marca 1944 r. Felczak, który uniknął aresztowania przez gestapo, odegrał kluczową rolę w odbudowie rozbitych polskich struktur konspiracyjnych w Budapeszcie, ale główną działalność łącznościową przeniósł na Słowację. Zastąpił ucieczką z aresztu w Rozsnyó, podczas której złamał nogę, skacząc z okna celi więziennej, ale mimo to – czołgając się dwie doby – dotarł w terminie do punktu po stronie słowackiej. Jesienią 1944 r. służył w partyzantce Armii Krajowej w Gorcach, potem prowadził wywiad polityczny na Słowacji.

→ Po odejściu z Placówki „W” latem 1943 r. „Lech” był na Węgrzech osobistym korespondentem Delegata Rządu na Kraj. Główne trasy kurierskie Wacława Felczaka w latach 1940–1945

← Melina w Kieżmarku u Ottona Ludwigha (drugi od prawej), 7–8 IV 1944 r. Od lewej kurierzy: Jan Freisler, Julian Nowakowski, Konrad Niklewicz, Jadwiga Tadrowska
📍 Zbiory Wojciecha Frazika

→ „Pannie Hance, na pamiątkę utuczenia mnie na Orawie, niniejszy okaz utuczonego człowieka w dowód wdzięczności składam. Wacław Felczak, Bratislava, dnia 7 XII 44”
📍 AN PAN i PAU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

→ Wacław Felczak, 1945 r.
📷 Zbiory Wojciecha Frazika

Polska, która przez swe antyniemieckie i antyrosyjskie stanowisko wcieliła niejako w siebie prawdziwą wolę skołatanych ludów środkowoeuropejskich – wyjść musi poza Karpaty i razem z tamtejszymi ludami organizować przyszłą wolną Europę środkową.

W. Felczak, Uwagi o sytuacji w Europie środkowej, 10 VI 1945 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wierny Rzeczypospolitej

← Waław Felczak,
Paryż, 1946 r.
📷 Zbiory Wojciecha Frazika

Po wejściu Armii Czerwonej pozostał w konspiracji i latem 1945 r. został wysłany jako ostatni emisariusz Polskiego Państwa Podziemnego do Londynu. Jako wysłannik polskich władz na uchodźstwie wziął następnie aktywny udział w próbach stworzenia struktur cywilnego podziemia antykomunistycznego w Polsce i zapewnienia mu łączności z rządem. W latach 1945–1947 odbył trzy misje między Londynem a Krajem.

↓ Od lewej: Waław Felczak i kurier
Zygmunt Rosiński, Nicea, kwiecień 1947 r.
📷 Zbiory Wojciecha Frazika

↓ Od lewej: Waław Felczak z kurierem Konradem
Niklewiczem przed hotelem, w którym mieszkał w latach
1946–1948, Paryż, 17, Place du Panthéon
📷 Zbiory Wojciecha Frazika

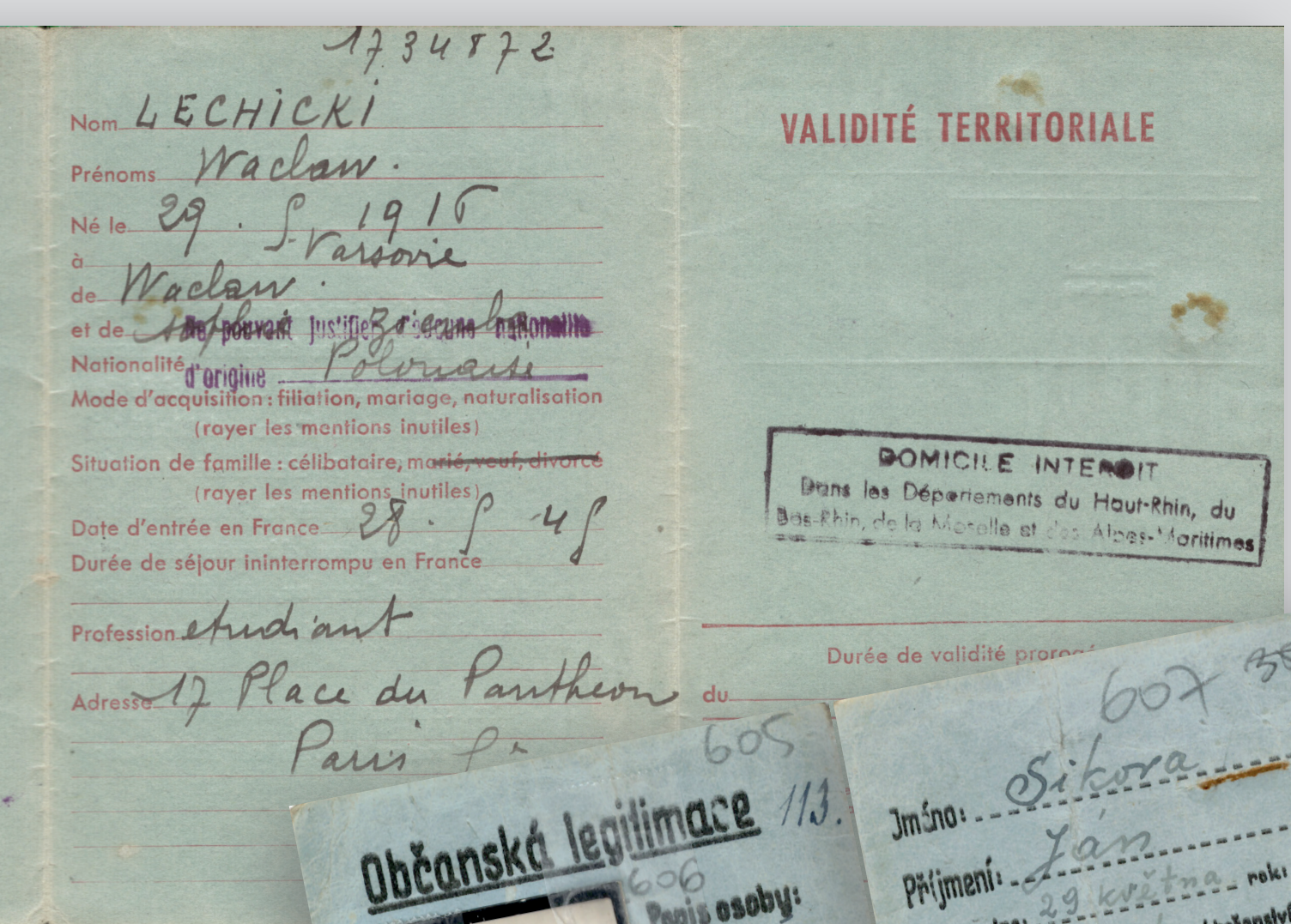
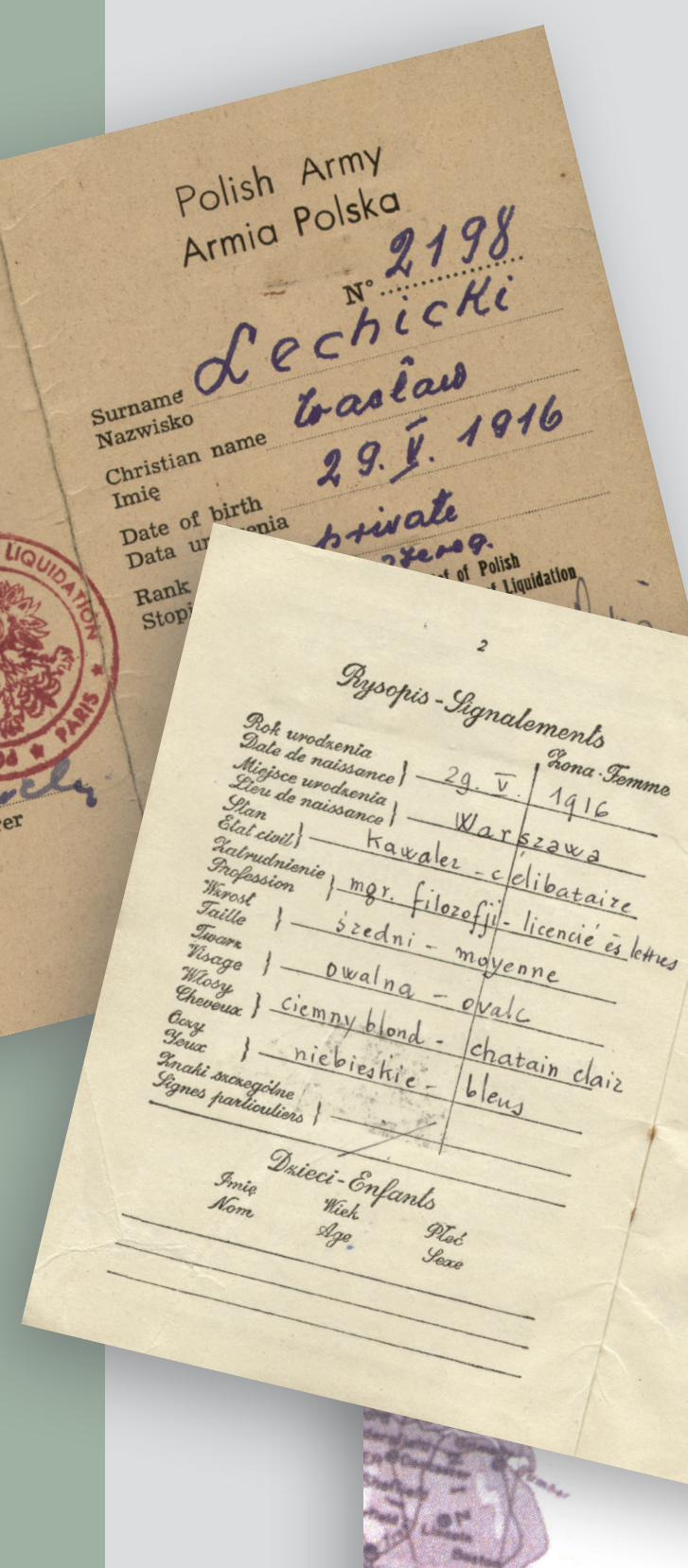
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wierny Rzeczypospolitej

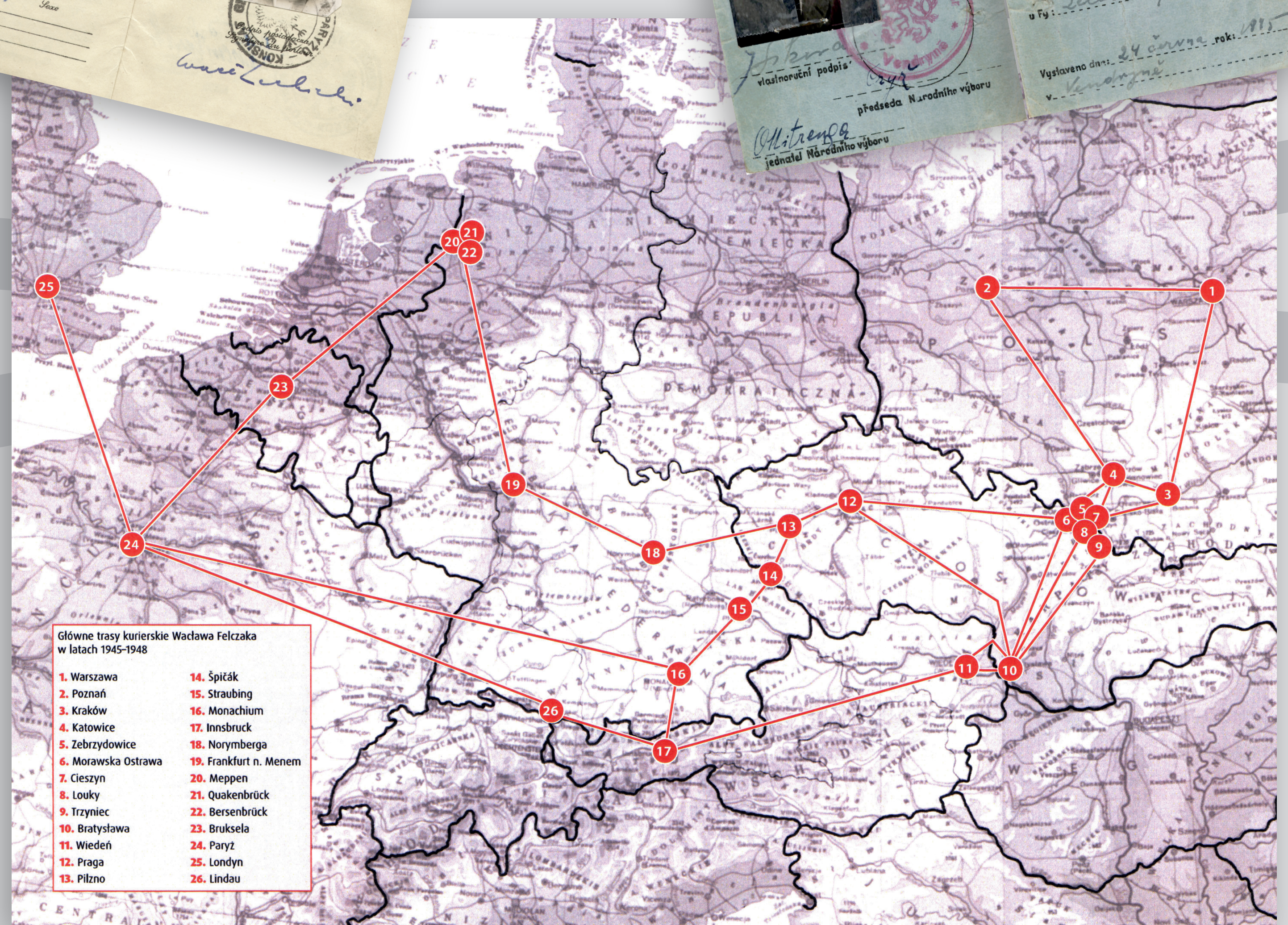
Mimo rozbicia podziemia i załamania nastrojów społecznych po sfałszowaniu przez komunistów wyborów sejmowych Felczak (występujący jako Wacław Lechicki) pozostał w aparacie łączności. We wrześniu 1948 r. umożliwił ucieczkę z Polski na Zachód Tadeuszowi Chciukowi z rodziną. Przerzucił wtedy z Czechosłowacji do francuskiej strefy okupacyjnej w Austrii siedem zagrożonych komunistycznymi represjami osób.

→ Po ucieczce do wolnego świata, Innsbruck, październik 1948 r. Od lewej: Wacław Felczak, Oleńka Chciukówna, Zygmunt Rosiński, Bertold Štofko, Tadeusz Żelechowski, Elżbieta Ungerówna, Jerzy Niemczycki.

→ Fałszywe dokumenty Wacława Felczaka z lat 1945-1948

→ Główne trasy kurierskie Wacława Felczaka w latach 1945-1948

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Więzień polityczny

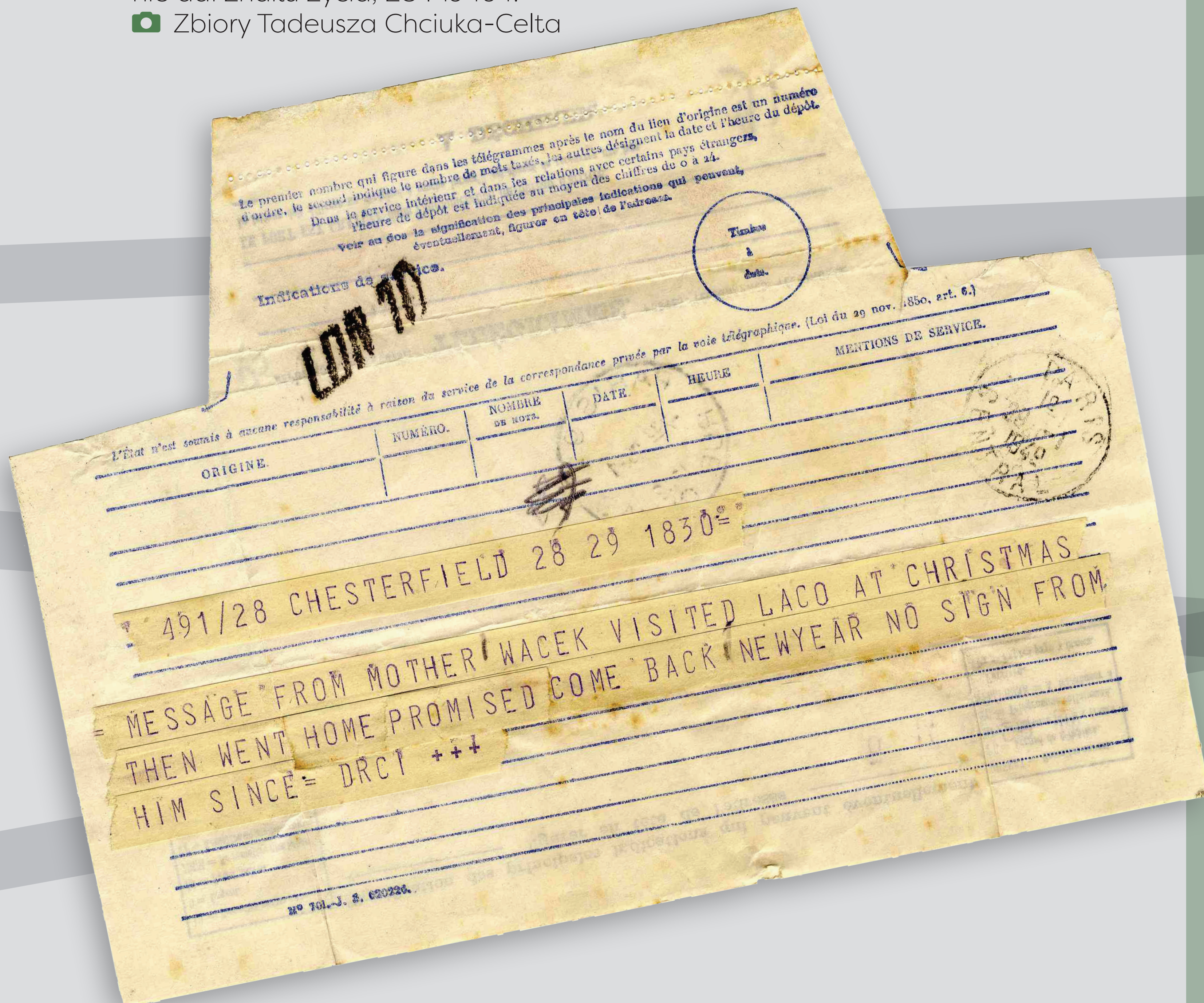
↑ Waław Felczak.

Fotografia sygnalityczna wykonana
w areszcie w Morawskiej Ostrawie, 7 I 1949 r.

↓ Telegram Bertolda Štofki zawiadamiający Tadeusza Chciuka-Celta,
że od czasu przedświątecznej wizyty w Bratysławie Waław Felczak
nie dał znaku życia, 28 I 1949 r.

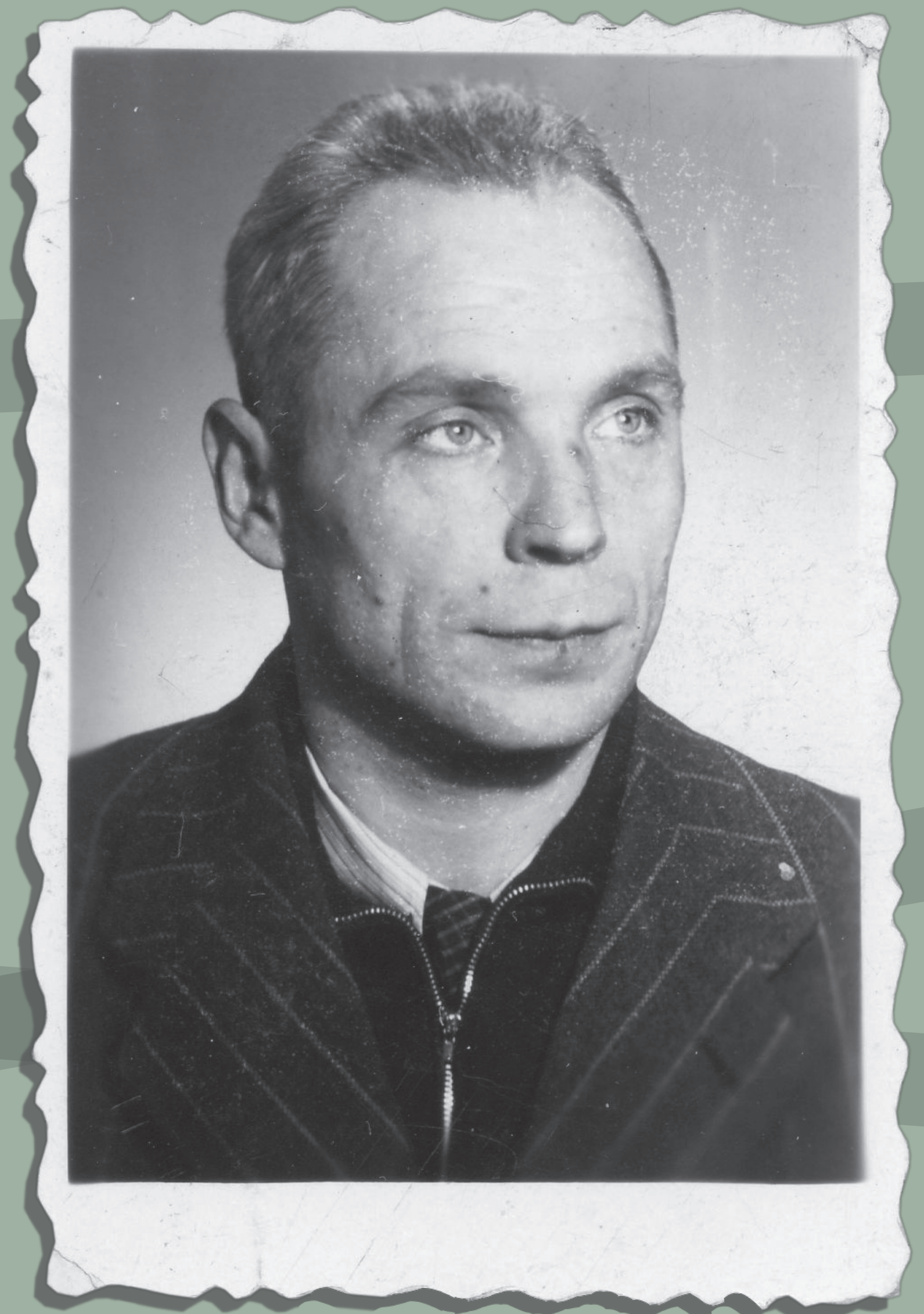
📄 Zbiory Tadeusza Chciuka-Celta

W grudniu 1948 r. został aresztowany w Morawskiej Ostrawie podczas wyprawy, której celem było wyprowadzenie z Polski przywódców Polskiego Stronnictwa Ludowego. Po nieudanej próbie ucieczki z więzienia, ze złamaną nogą, został wydany w ręce polskiego Urzędu Bezpieczeństwa. Przeszedł okrutne śledztwo, w początkach którego jednej nocy osiwił. Skazany na dożywotnie więzienie, dzięki zmianom politycznym opuścił je skrajnie wycieńczony w październiku 1956 r.

↓ Waław Felczak, fotografia wykonana
po zwolnieniu z więzienia, 1956 r.

📄 Zbiory Wojciecha Frazika

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Naukowiec i wychowawca

Mając 42 lata, wrócił do pracy naukowej, tym razem w Krakowie, na Uniwersytecie Jagiellońskim. Szybko zdobył sobie uznanie jako badacz dziejów Europy Środkowej, wspa-
niały wykładowca i wychowawca młodzieży, a równocześnie człowiek, który wywierał silny moralny wpływ na ważną część środowiska intelektualnego w Krakowie. Mimo przeszkód ze strony władz zrobił doktorat i habilitację.

→ W ukochanych Tatrach, lata sześćdziesiąte XX w.
Od prawej: Waław Felczak, prof. Henryk Wereszycki, który sprawił, że był więzien polityczny został jego asystentem, siostrzenica profesora Maria Breustedt
📷 Zbiory Henryka Wereszyckiego

← Niemający w Krakowie samodzielnego mieszkania Waław Felczak chronił się w tzw. melince u Jana Krzystyniaka na Karpelówce w Zakopanem. Od prawej: Waław Felczak, Ewa Michnik, Zbigniew Święch
📷 AN PAN i PAU

↓ Waław Felczak (pierwszy z lewej) ze swoimi seminarzystami i węgierskimi przyjaciółmi w winnicy koło Hatvan. Obok niego gospodarz József Zelnik z żoną Iloną Budai, 29 VIII 1985 r.
📷 Zbiory Wojciecha Frazika

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Felczak-Apó

Od początku lat siedemdziesiątych zacieśniały się jego związki z Węgrami, wśród których znalazł wielu nowych przyjaciół. Felczak wykladał im idee współpracy narodów środkowoeuropejskich i równocześnie pokazywał, jakie Węgrzy popełnili błędy w historii. Przekonywał ich, że naród węgierski istnieje (w co wielu wtedy wątpiło) i że intelektualiści mają do odegrania dużą rolę w jego odrodzeniu. W toku wielogodzinnych dyskusji w domach prywatnych rodziło się środowisko niezależne na Węgrzech o zabarwieniu narodowym, budowane przez ludzi, którzy nigdy nie należeli do partii komunistycznej.

↑ Od lewej: István Kovács, Waclaw Felczak, Ildikó Rosonczy z córką Orsiką, Sándor Csoóri, Budapeszt, lato 1981 r.
📷 AN PAN i PAU

← Uroczyste posiedzenie Senatu UJ w Collegium Maius – wręczenie węgierskiej księgi pamiątkowej Waclawowi Felczakowi, 5 VI 1986 r. Jubilat przemawia, od lewej siedzą: Csaba Gy. Kiss, rektor prof. Józef A. Gierowski, dziekan prof. Jerzy Wyrozumski
📷 AN PAN i PAU

↓ Jesienią 1987 r. Waclaw Felczak zainspirował Viktora Orbána do założenia partii politycznej, za co później FIDESZ przyznał mu honorowe członkostwo
📷 AN PAN i PAU

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

A FIDESZ ORSZÁGOS TANÁCSA
"A FIDESZ TISZTELETBELI TAGJA"
CÍMET ADOMÁNYOZZA

Waclaw Felczak
PROFESSZORNAK,
A MAGYAR-LENGYEL BARÁTSÁG
NAGY HÍVÉNEK.

Orbán Viktor
Orbán Viktor

a FIDESZ parlamenti frakciójának vezetője
az Országos Választmány tagja

Budapest, 1991. április 6.

Nyitány: Tiszteltelné a díjat a FIDESZ IV. Kongresszusának tagja.

↓ Wacław Felczak w Kole Naukowym
Historyków Studentów Uniwersytetu
Jagiellońskiego, listopad 1989 r.

📷 Zbigniew Wojewoda,
zbiory Wojciecha Frazika

***Naród, który był wielki, z wielkimi aspiracjami,
nie przestaje nim być, mimo wszelkich wrogich
zakusów. Ponieważ u nas dzieje się to samo,
jest to więc najlepsze uzasadnienie historycznej
paraleli polsko-węgierskiej, a zatem i naszej przyjaźni.***

List W. Felczaka do rodziny Kovácsów, Zakopane, 12 X 1989 r.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Wolna Polska – wolne Węgry

Po 1989 r. ze względu na stan zdrowia nie mógł objąć funkcji polskiego ambasadora w Budapeszcie, ale nieoficjalnie był łącznikiem między Polską a czołowymi politykami węgierskimi, z których wielu uważało się za jego politycznych uczniów. Zmarł 23 października 1993 r. i został pochowany na zakopiańskim cmentarzu na Pęksowym Brzyzku. Jego przyjaciel Ákos Engelmayer dziękował w nekrologu, „że tak wytrwale nas uczył, jak żyć, jak podnosić się z kolan”.

← Wśród Węgrów w rezydencji ambasadora Ákosa Engelmayera po otrzymaniu blokowanej latami przez komunistów nominacji profesorskiej, Warszawa, 4 X 1993 r.

📷 AN PAN i PAU

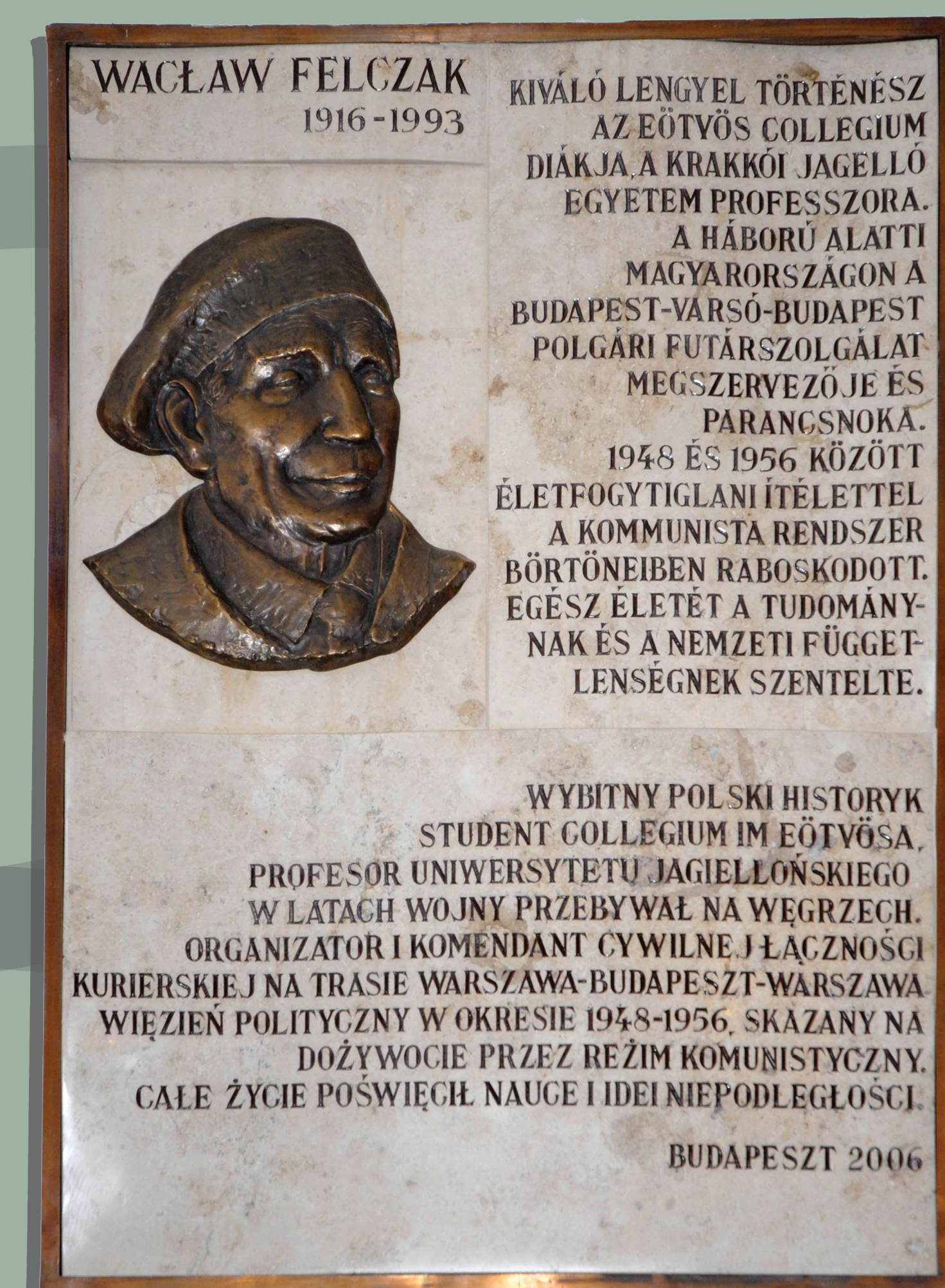

← Grób Wacława Felczaka i siostry Anny na zakopiańskim Pęksowym Brzyzku, 23 X 2021 r.

📷 Wojciech Frazik

→ Tablica pamiątkowa w Eötvös Collégium w Budapeszcie, odsłonięta w maju 2006 r.

📷 Zbiory Wojciecha Frazika

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Dziedzictwo

↑ Sztandarowym przedsięwzięciem Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka jest coroczny Uniwersytet Letni – Szkoła Liderów w Krasiczynie
📷 Dominik Lichota

Ukształtowanie się licznej grupy polonofilskich polityków węgierskich, doceniających też wagę współpracy narodów Europy Środką, było największym osiągnięciem Felczaka w ostatnim okresie jego bogatego życia. Symbolicznym uznaniem jego roli było utworzenie w 2018 r. na Węgrzech i w Polsce instytucji jego imienia, których celem jest pielęgnowanie i rozwijanie tradycji braterstwa i współpracy polsko-węgierskiej na wszelkich polach.

↓ Dzięki działalności Fundacji im. Wacława Felczaka ponad 15 tys. osób z Węgier miało możliwość doświadczyć z bliska przyjaźni polsko-węgierskiej
📷 Wacław Felczak Alapítvány

← Logo Fundacji im. Wacława Felczaka /Wacław Felczak Alapítvány

↓ Logo Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka

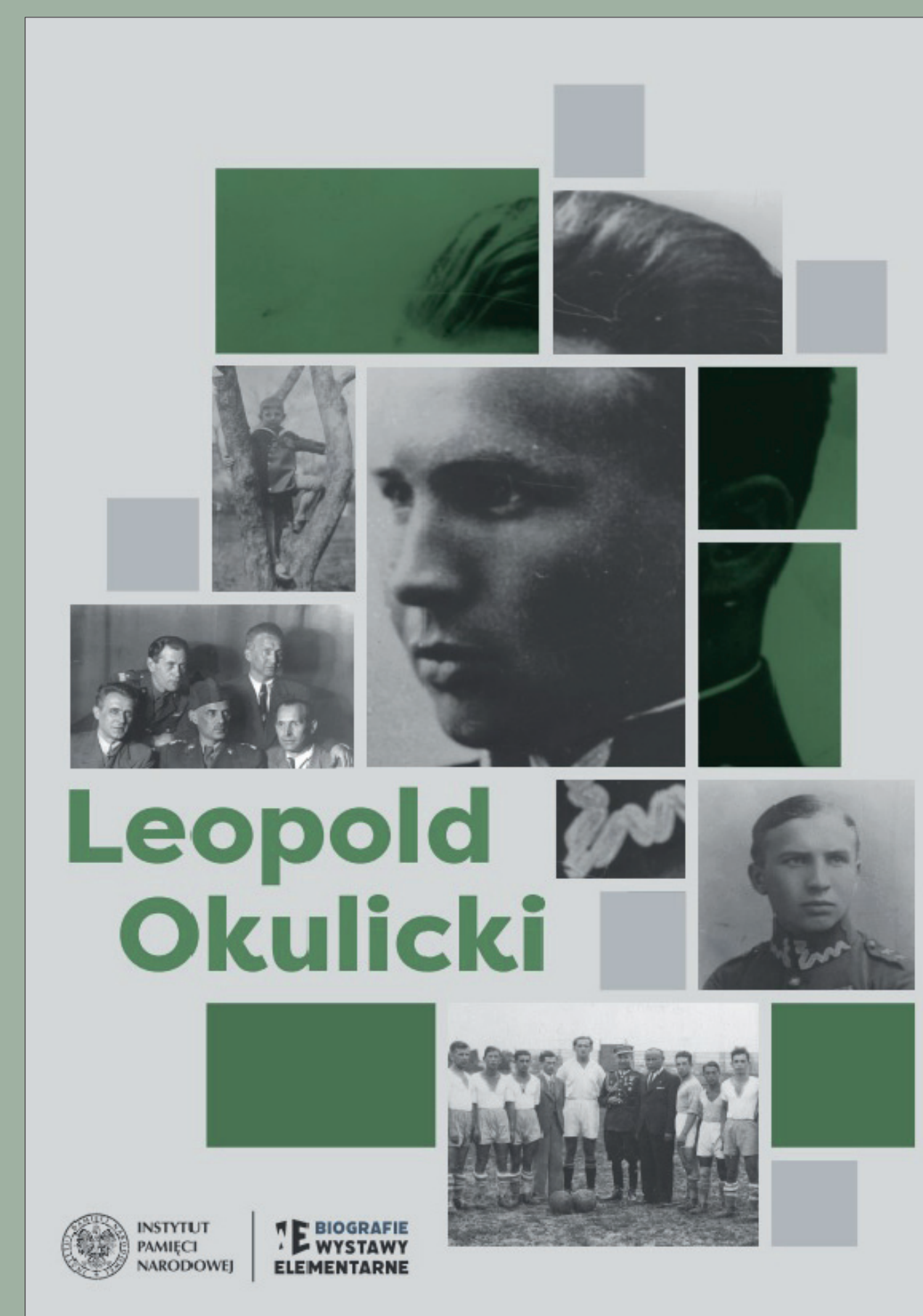
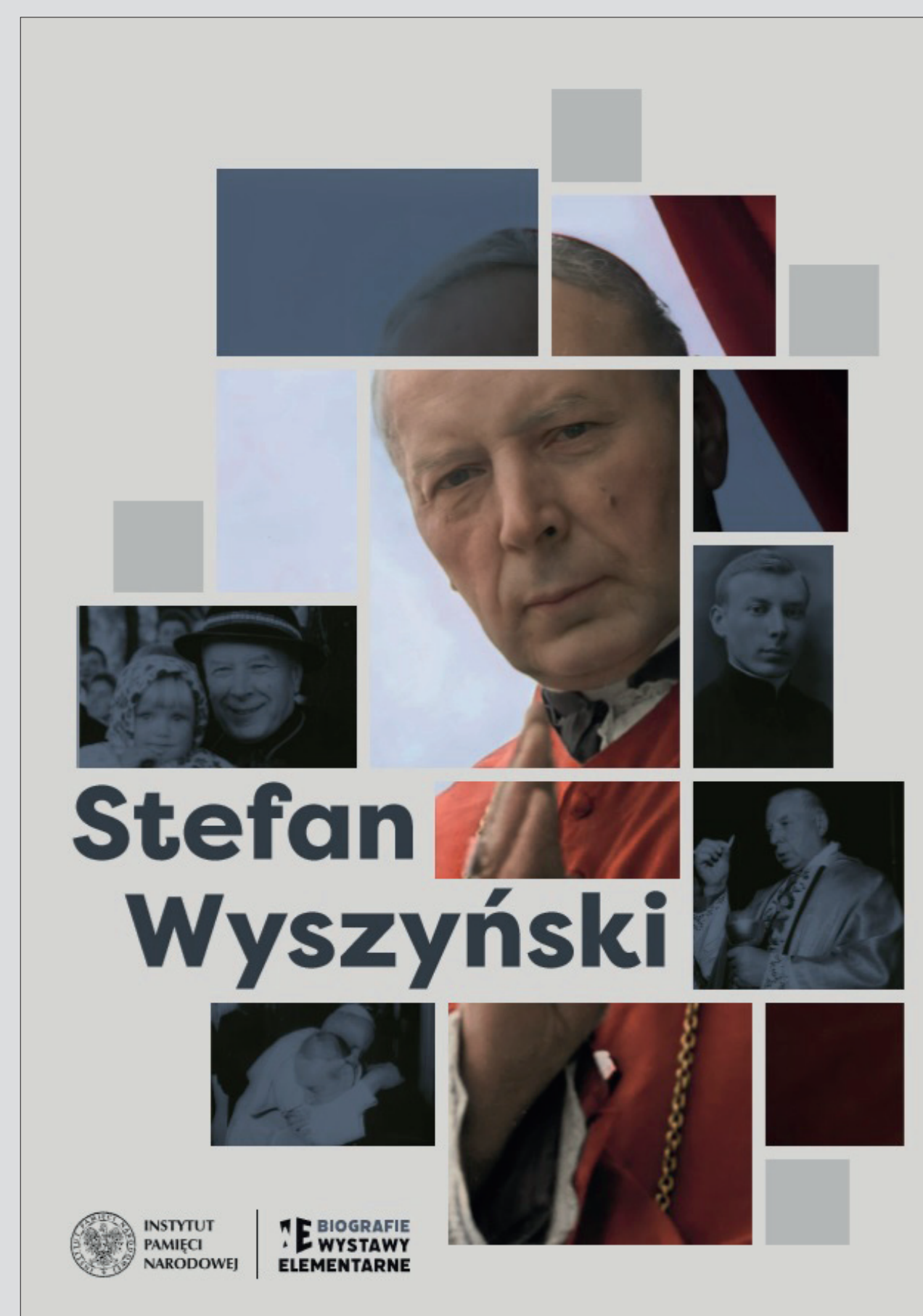
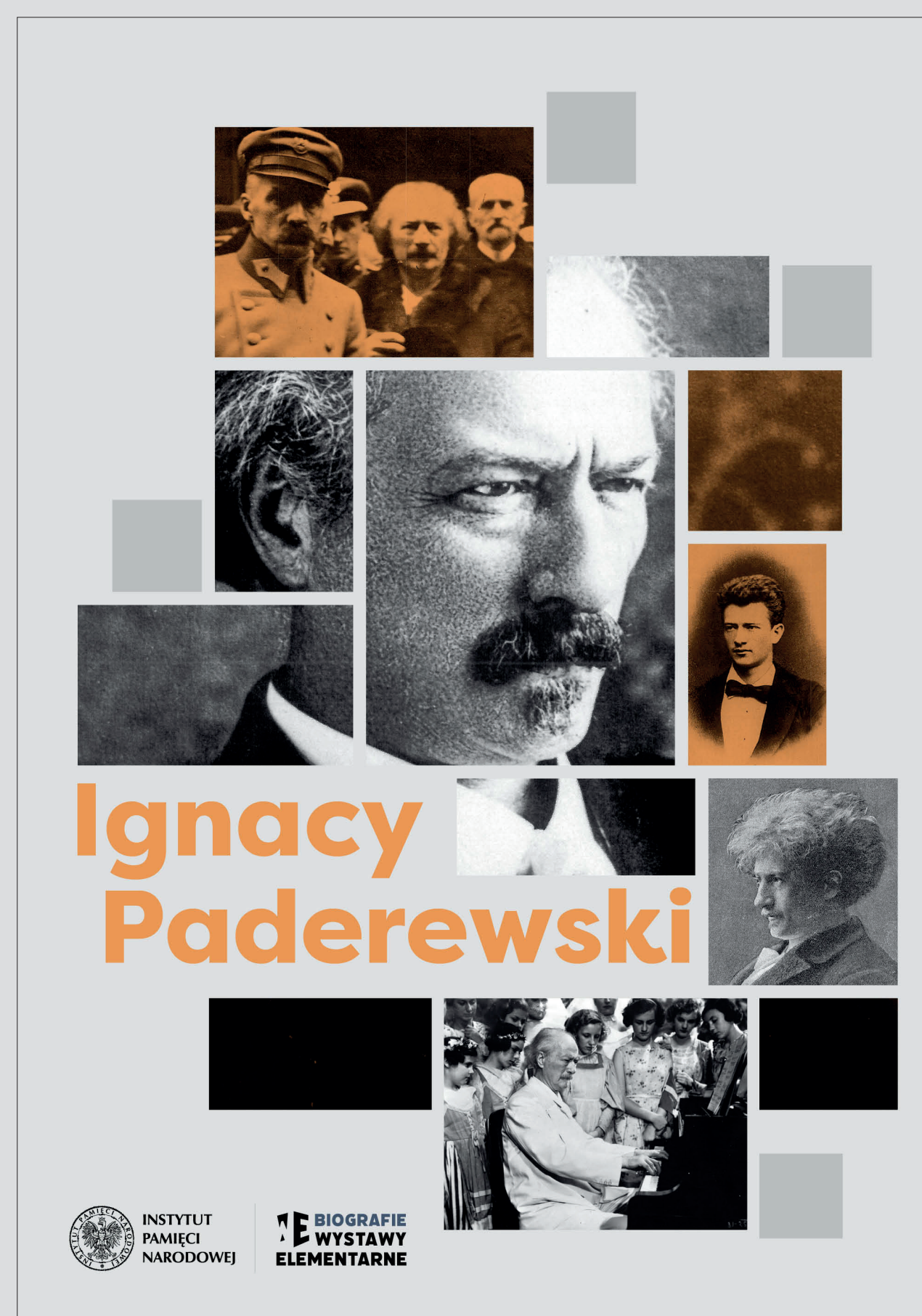
**INSTYTUT
WSPÓŁPRACY
POLSKO-
WĘGERSKIEJ**

IM. WACŁAWA FELCZAKA

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autor Wystawy: dr Wojciech Frazik

Recenzja: dr Tomasz Kurpierz

Korekta: Karol Czechowicz

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Katarzyna Kowalska

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Archiwum Nauki PAN i PAU w Krakowie, Archiwum IPN, Tadeusza Chciuka-Celta, Wojciecha Frazika, Henryka Wereszyckiego, Instytutu Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka, Wacław Felczak Alapítvány

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Współpraca:

**INSTYTUT
WSPÓŁPRACY
POLSKO-
WĘGERSKIEJ**

IM. WACŁAWA FELCZAKA